

**Uchwała Nr LII/430/23
Rady Miejskiej w Zalewie
z dnia 28 czerwca 2023 r.**

w sprawie przyjęcia do realizacji „Gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej na lata 2023 – 2025”.

Na podstawie art. 18. ust. 2 pkt 15) ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (jednolity tekst: Dz. U. z 2023 r., poz. 40 z późn. zm.) oraz stosownie do treści art. 6 ust. 2 pkt 1) ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (tekst jednolity: Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 z późn. zm.) i przy uwzględnieniu uregulowań zawartych w ustawie z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r. poz. 535) uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji „Gminny program przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej na lata 2023 – 2025”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Zalewa.

§ 3. Traci moc Uchwała XLVI/379/22 Rady Miejskiej w Zalewie z dnia 21 grudnia 2022 r.

w sprawie przyjęcia do realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2023 – 2025”.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miejskiej

/-/ Krzysztof Gawryś

Załącznik
do Uchwały Nr LII/430/23
Rady Miejskiej w Zalewie
z dnia 28 czerwca 2023r.

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ ORAZ
OCHRONY OFIAR PRZEMOCY DOMOWEJ
NA LATA 2023-2025**

ZALEWO 2023

Spis treści

Wprowadzenie	3
1. Proces opracowania dokumentu	4
2. Uwarunkowania prawne i programowe w obszarze przemocy domowej	4
3. Diagnoza zasobów, problemów i potrzeb w zakresie objętym Programem	6
3.1. Skala zjawiska przemocy w rodzinie w Gminie Zalewo	6
3.2. Świadomość społeczna na temat przemocy w rodzinie	9
3.3. System przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Gminie Zalewo	10
3.4. Główne wnioski i postulaty realizacyjne	12
4. Cele i zadania Programu	13
4.1. Cel główny i cele szczegółowe	14
4.2. Priorytet I: Przeciwdziałanie występowaniu zjawiska przemocy w rodzinie	16
4.3. Priorytet II: Działania wobec rodzin dotkniętych problemem	17
4.4. Priorytet III: Kompetencje i współpraca międzyinstytucjonalna	19
4.5. Warunki skutecznej realizacji celów i zadań Programu	20
5. Monitoring i ewaluacja Programu	21
6. Źródła finansowania	23

Wprowadzenie

Przemoc jest powszechnie obecna we współczesnym świecie. W sposób bezpośredni lub pośredni dotyka wielu osób, epatują nią media, zawierają ją gry komputerowe. Dla niektórych ludzi stanowi metodę rozwiązywania konfliktów, dla innych sposób na pokazanie swojej przewagi, uzyskanie dominacji czy osiągnięcie celów.

Według definicji ustawowej zawartej w art. 2 ust.1 pkt 2, Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (tj. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249, z 2023 r. poz.289, 535) przemoc domowa – „należy przez to rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej”.

Ofiarami przemocy domowej najczęściej są kobiety (żony lub partnerki), a także dzieci, osoby niepełnosprawne, chorujące i starsze. Łączy je słabość wobec sprawcy, wyrażająca się nie tylko w mniejszej sile fizycznej, ale również ograniczonej sprawności, w tym umysłowej, mniejszej mobilności fizycznej i społecznej oraz zależności finansowej.

Przemoc może przyjmować różnorodne formy. Są to w szczególności:

- 1) **przemoc fizyczna** – zwrócona przeciwko fizyczności człowieka, niosąca ryzyko uszkodzenia ciała poprzez takie zachowania jak np.: popychanie, potrząsanie, policzkowanie, kopanie, duszenie, bicie, rzucanie w kogoś przedmiotami, przypalanie, topienie;
- 2) **przemoc psychiczna** – zmierzająca do poniżenia ofiary, zastraszenia, pozbawienia wiary we własne możliwości; obejmuje wszystkie działania (z wyjątkiem użycia siły fizycznej), służące obniżeniu poczucia własnej wartości, wywołaniu stanów lękowych i zaburzeń osobowości oraz zahamowania procesu osobistego rozwoju, takie jak np. szantaż emocjonalny, manipulacja, śledzenie, nękanie telefonami, wysyłanie anonimów, nagabywanie;
- 3) **przemoc seksualna** – polega na zmuszaniu ofiary do jakiegokolwiek formy aktywności seksualnej, a także na zachowaniach sprowadzających ją do roli obiektu seksualnego, poprzez np. niechciane dotykanie, szczyknięcia, klepanie, żarty i gesty upokarzające seksualną naturę drugiej osoby;
- 4) **przemoc ekonomiczna** – obejmuje działania służące ograniczeniu swobodnego dysponowania pieniędzmi i własnymi dobrami bądź dostępu do dóbr wspólnych; może polegać np. na odbieraniu pieniędzy, kontrolowaniu wydatków, zmuszaniu do proszenia o pieniądze czy uniemożliwianiu podjęcia pracy¹.
- 5) **przemoc naruszająca dobra osobiste**- obejmuje osoby doznające przemocy domowej, którym istotnie jest naruszenie prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie
- 6) zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej;

Wśród form przemocy można wskazać także zaniedbanie (wg zmienionej ustawy zaniechanie), stanowiące formę przemocy ekonomicznej, polegające na naruszeniu obowiązku opieki ze strony bliskich osób, poprzez m.in. pozbawienie jedzenia, ubrania lub schronienia; uniemożliwianie dostępu

¹ J. Mellibruda, *Charakterystyka przemocy w rodzinie*, http://www.niebieskalinia.pl/przewodnik_ustawa/poradnik_ekspertski_radza/01._Jerzy_Mellibruda.pdf.

do miejsc, w których zaspokajane są podstawowe potrzeby (np. łóżko, łazienka, kuchnia), nieudzielenie pomocy w chorobie². Zaniechanie w wielu przypadkach dotyczy osób niesamodzielnych, starszych bądź niepełnosprawnych.

Przemoc domowa jest zjawiskiem wielowymiarowym, mogącym przyjmować różne oblicza. Oprócz form wymienionych powyżej, warto również wskazać przemoc symboliczną, polegającą na narzucaniu sposobu rozumienia rzeczywistości, a także cyberprzemoc, czyli przemoc z użyciem nowoczesnych technologii, najczęściej telefonów komórkowych i Internetu. To, co je łączy to konsekwencje. Stosowanie przemocy przez jednego z członków rodziny destabilizuje funkcjonowanie całego systemu rodzinnego. Jej skutkiem mogą być nie tylko bezpośrednie szkody w sferze zdrowia fizycznego i psychicznego, ale także długotrwałe negatywne konsekwencje dla rozwoju dzieci. Specyfika tego zjawiska powoduje, iż jest ono trudne do rozpoznania. Niejednokrotnie osoby doznające przemocy domowej trzymają ją w tajemnicy, m.in. ze względu na związek emocjonalny z osobą stosującą przemoc domową, obawę przed ostracyzmem społecznym, brak wiary w możliwość zmiany sytuacji czy traktowanie problemu jako prywatnej sprawy rodziny.

Niniejszy dokument pn. *Program przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony ofiar przemocy domowej w Gminie Zalewo lata 2023-2025* został opracowany, aby zwiększyć efektywność wysiłków podejmowanych przez lokalne służby. Program składa się z dwóch zasadniczych części: diagnozy zjawiska przemocy domowej na terenie Gminy Zalewo oraz założeń wdrożeniowych (operacyjnych) służących rozwiązywaniu problemu przemocy domowej, które łączą interdyscyplinarne procedury, metody i narzędzia stosowane na różnych poziomach: profilaktyki, interwencji, terapii i kompensacji. Nieodzownym ich elementem jest rozwój współpracy pomiędzy podmiotami tworzącymi gminny system pomocy i wsparcia, ponieważ bez współdziałania osób, instytucji i organizacji nie będzie możliwe osiągnięcie efektu synergicznego wzmacniającego cele i oczekiwane rezultaty programu.

1. Proces opracowania dokumentu

Program przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony ofiar przemocy domowej w Gminie Zalewo lata 2023-2025 został opracowany czerwcem 2023 roku z zastosowaniem metod służących badaniu problemu oraz kreowaniu adekwatnych rozwiązań. Część diagnostyczna powstała głównie w oparciu o analizę danych zastanych, z kolei część wdrożeniowa programu zawiera cele oraz katalog niezbędnych kierunków działań.

Główne źródło informacji do diagnozy problemu przemocy stanowiły sprawozdania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zalewie oraz Zespołu. Zasadniczo analiza została przeprowadzona dla przedziału czasowego 2019-2022, z zastrzeżeniem, iż przyjęto zasadę wykorzystywania danych rocznych najbardziej aktualnych na moment opracowywania dokumentu.

2. Uwarunkowania prawne i programowe w obszarze przemocy domowej

Istotność omawianego problemu społecznego, który silnie negatywnie wpływa na funkcjonowanie osób oraz całych rodzin nim dotkniętych, znajduje swoje odzwierciedlenie w polskim ustawodawstwie. Zadania państwa w dziedzinie przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony ofiar przemocy domowej mają swoje źródło w *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.* W świetle jej art. 18: „Małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej”, natomiast zgodnie z art. 71 ust. 1 „Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględnia dobro rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych.” Wyjątkowej ochronie Rzeczypospolitej Polskiej podlegają ponadto prawa dzieci, albowiem „każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją”.

²<http://www.niebieskalinia.info/index.php/przemoc-w-rodzinie/8-rodzaj-przemocy>.

Uregulowania dotyczące przeciwdziałania przemocy domowej znajdują się w szeregu ustaw, wśród których należy wymienić w szczególności ustawy:

- z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (tekst jednolity: Dz.U. z 2021r. poz. 1249, z 2023 r., poz. 289,535),
- z dnia 9.03.2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych ustaw (Dz.U. z 2023 r., poz. 535),
- z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity: Dz.U. z 2023 r., poz. 901),
- z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity: Dz.U. z 2023 r., poz. 165 ze zm).

Kluczowym aktem prawnym jest cytowana wcześniej *Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej*. Określa ona zadania różnych organów państwa, w tym jednostek samorządu terytorialnego, w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, zasady postępowania wobec osób doznających przemocy domowej, a także wobec osób ją stosujących. W świetle art. 6 ust. 2 tejsze ustawy do zadań własnych gminy należy:

- tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, w tym opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej;
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach nią zagrożonych;
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą domową miejsc w ośrodkach wsparcia;
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Obok uregulowań prawnych, które wytyczają ramy możliwych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, należy również uwzględnić założenia dokumentów strategicznych i programowych różnych szczebli, wskazujących główne cele i kierunki polityki społecznej w tym obszarze. Na uwagę zasługuje przede wszystkim *Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2023*. Jego cel główny stanowi „Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Polsce”. Jest on realizowany poprzez cztery cele szczegółowe:

- 1) zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 2) zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie;
- 3) zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie;
- 4) zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

Powyższe cele zostaną osiągnięte dzięki działaniom określonym w ramach czterech priorytetów, z których każdy oddziałuje na inną grupę odbiorców:

- 1) Profilaktyka i edukacja społeczna – ogół społeczeństwa, w tym osoby i rodziny zagrożone przemocą w rodzinie.
- 2) Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie – osoby dotknięte przemocą w rodzinie (w tym kobiety, mężczyźni, dzieci, współmałżonkowie lub partnerzy w związkach nieformalnych, osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami lub osoby niesamodzielne).

- 3) Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie – osoby stosujące przemoc w rodzinie, jak również właściwe służby lub podmioty zajmujące się oddziaływaniem na osoby stosujące przemoc.
- 4) Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie – przedstawiciele instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Na szczeblu wojewódzkim istotny jest *Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2021-2026*. Jego główny cel stanowi „Zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie w województwie warmińsko-mazurskim” i realizowany jest poprzez sześć celów szczegółowych:

- 1) zwiększenie skuteczności działań profilaktycznych, edukacyjnych i wychowawczych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 2) zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie i zwiększenie dostępności pomocy;
- 3) zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych, korekcyjnych i edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc;
- 4) podniesienie kompetencji i doskonalenie umiejętności osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 5) wzmacnianie współpracy między instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Województwie Warmińsko-Mazurskim;
- 6) podniesienie wrażliwości społecznej na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Program jest również zgodny ze *Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Iławskim na lata 2021-2024*, a także ze *Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Zalewo na lata 2016-2024*, której główne założenia w zakresie przeciwdziałania przemocy zostaną przybliżone w dalszej części Programu.

3. Diagnoza zasobów, problemów i potrzeb w zakresie objętym Programem

3.1. Skala zjawiska przemocy domowej w Gminie Zalewo

W 2022 roku Gminę Zalewo zamieszkiwało 6479 osób, z których funkcjonowało w rodzinach objętych pomocą społeczną (352 rodziny; 786 osób w rodzinach), w tym 107 rodzin z dziećmi, najczęściej z jednym bądź dwojgiem. Rodzin emerytów i rencistów było 39, natomiast rodzin, w których członkami są osoby niepełnosprawne było 21.

Wśród najczęściej występujących powodów udzielania świadczeń mieszkańcom Gminy należy wskazać następujące:

- 1) ubóstwo (86 rodzin; 203 osoby w rodzinach),
- 2) bezrobocie (47 rodziny; 132 osoby w rodzinach),
- 3) długotrwała lub ciężka choroba (116 rodzin; 211 osób w rodzinach),
- 4) niepełnosprawność (68 rodzin; 125 osób w rodzinach),
- 5) potrzeba ochrony macierzyństwa (26 rodzin; 141 osób w rodzinach),
- 6) bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (20 rodzin; 79 osób w rodzinach).

Przemoc domowa, jako powód korzystania z pomocy społecznej przez mieszkańców Gminy Zalewo w 2019 roku dotyczyła 17 rodzin, w których funkcjonowały 52 osoby. Natomiast warto zauważyć,

że liczba rodzin na przestrzeni 2020, 2021 i 2022 roku, które korzystały z pomocy w związku z przemocą w rodzinie utrzymuje się na prawie tym samym poziomie tj. 21 rodzin w 2020 r., 22 rodziny w 2021 r. i 2022 r. 20 rodzin.

Tabela 1. Wybrane dane dotyczące pomocy społecznej w Gminie Zalewo w latach 2019-2022

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022
Liczba osób, którym przyznano świadczenie	493	362	288	411
Liczba rodzin	297	257	210	182
- w tym korzystających z pomocy z tytułu przemocy w rodzinie	17	21	22	20
Liczba osób w rodzinach	804	663	500	786
- w tym korzystających z pomocy z tytułu przemocy w rodzinie	52	89	77	54

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS.

Należy wskazać, że główne powody udzielania świadczeń z pomocy społecznej mogą stanowić jedynie „wierzchołek góry lodowej”, pod którym kryją się inne dysfunkcje – te, o których trudniej mówić, których osoby nimi dotknięte z różnych powodów nie chcą lub nie mogą ujawnić. Przemoc domowa może współwystępować m.in. z uzależnieniami, bezrobociem, ubóstwem, bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych czy niepełnosprawnością.

Istotnych danych na temat zjawiska przemocy domowej dostarczają sprawozdania dotyczące stosowania procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty. W 2019 roku liczba wypełnionych Niebieskich Kart - A (dalej NK-A) wynosiła 13. Wszystkie zostały wypełnione przez policję. W 2020 roku liczba wypełnionych NK-A wynosiła 26, z czego 24 wypełnionych zostało przez policję, 1 przez pracowników socjalnych, 1 przez przedstawicieli komisji rozwiązywania problemów alkoholowych. W 2021 roku liczba NK-A wynosiła 15, wszystkie wypełnione przez policję. W 2022 roku liczba NK-A wynosiła 18, 17 NK-A wypełnionych przez policję, 1 NK-A przez pracowników socjalnych.

Tabela 2. Stosowanie procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty w latach 2019-2022

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022
Liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę NK	7	16	14	15
Liczba NK wszczynających procedurę, w tym:	8	16	14	16
- wypełnione przez policję	8	14	14	15
- wypełnione przez przedstawicieli pomocy społecznej	0	1	0	1
- wypełnione przez przedstawicieli gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych	0	1	0	0
Liczba rodzin objętych procedurą NK	16	21	22	22
Liczba zakończonych procedur NK w przypadku:	3	12	17	11
- ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy	13	11	16	10
- rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań	0	1	1	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS.

Na skalę zjawiska przemocy domowej mogą wskazywać dane dotyczące działalności Zespołu Interdyscyplinarnego. W jego ramach w 2019 roku działało 17 grup roboczych, w tym 8 nowo utworzonych. Grupy robocze pomocą objęły 16 rodzin, w których było 48 osób. Wśród tych osób były 17 kobiet i 16 mężczyzn oraz 15 dzieci. W 2020 roku funkcjonowało 21 grup roboczych, które objęły pomocą 89 osób z 21 rodzin. Wśród tych osób było 26 kobiet i 30 mężczyzn oraz 33 dzieci. W roku 2021 funkcjonowały 22 grupy robocze, które pracowały z 22 rodzinami. W rodzinach tych

było 77 osób, w tym 19 kobiet, 25 mężczyzn i 33 dzieci. Natomiast w roku 2022 funkcjonowały 23 grupy robocze, które pracowały z 22 rodzinami.

W latach 2019-2022 funkcjonowało łącznie 71 grup roboczych, które odbyły 348 posiedzeń.

Tabela 3. Wybrane dane dotyczące funkcjonowania Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2019-2022

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022
Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego	4	4	4	4
Liczba funkcjonujących grup roboczych	17	21	22	23
Liczba posiedzeń grup	74	93	87	94
Liczba osób objętych pomocą grup roboczych	48	89	77	54
- kobiety	17	26	19	18
- mężczyźni	16	30	25	21
- dzieci	14	33	33	15
Liczba rodzin objętych pomocą grup roboczych	17	21	22	22

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS.

Osoby dotknięte przemocą domową bądź nią zagrożone znajdują się w grupie osób korzystających z pomocy w ramach Punktu Konsultacyjnego w Zalewie. W 2019 roku w jego ramach porady psychologa zasięgnęło 13 osób, w 2021 roku porad w tym zakresie otrzymało 8 osób, w 2022 r. 10 osób.

Usługi poradnictwa w zakresie przemocy domowej świadczone były również przez pracowników socjalnych w godzinach ich pracy. W 2019 r. porad takich udzielono 34 osobom, w 2020 r. - 42 osobom, w 2021 r. - 42 osobom, a w 2022 r. - 18 osobom.

W roku 2020 dwie osoby stosujące przemoc w rodzinie skierowano do udziału w programach oddziaływań korekcyjno- edukacyjnych.

Analizie poddano również dane Posterunku Policji w Zalewie dotyczące interwencji domowych. Pozytywne jest to, że w latach 2019-2022 liczba tych interwencji w Gminie Zalewo znajdowała się na tym samym poziomie od 96 do 110.

Tabela 4. Wybrane dane dotyczące interwencji domowych w latach 2019-2022

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022
Interwencje domowe policji	96	110	100	brak
Interwencje, w trakcie których stwierdzono przemoc domową	13	24	15	18
Osoby doznające przemocy domowej	8	14	14	17
Liczba ujawnionych osób stosujących przemoc domową	8	14	14	17
osoby stosujące przemoc domową pod wpływem alkoholu	8	15	11	17

Liczba przypadków znęcania się nad rodziną (art. 207 § 1 KK) Potwierdzone zakończone przesłaniem aktu oskarżenia	3	5	5	3
---	---	---	---	---

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Posterunku Policji w Zalewie.

Dane te mogą wskazywać na to, że działania służb zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy domowej w Gminie Zalewo przynoszą skutek w postaci większej wykrywalności tego zjawiska w rodzinach zamieszkujących Gminę.

Powyższe informacje mogą wskazywać na przybliżoną skalę zjawiska przemocy domowej w Gminie Zalewo. Należy jednak pamiętać, że dane pochodzące ze sprawozdań instytucji dotyczą rodzin, w których problem ten stwierdzono. Świadczą o tym, że przemoc ma miejsce w rodzinach mieszkańców Gminy i jest dość niejednorodna ze względu na różną charakterystykę osób doznających przemocy domowej i osób stosujących przemoc domową. Niemniej jednak zagrożeni przemocą domową teoretycznie są wszyscy mieszkańcy – ze względu na dynamikę ich sytuacji rodzinnej, społecznej czy zawodowej, a także zmienność otoczenia.

3.2. Świadomość społeczna na temat przemocy domowej.

Definicja przemocy domowej jest bardzo szeroka i może obejmować wiele zachowań, które narażają osoby jej doświadczające na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia; naruszają ich godność, nietykalność cielesną bądź wolność; powodują szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołują cierpienia i krzywdy moralne.

Przemoc domowa jest w Polsce nadal problemem czterech ścian, wzrasta jednak świadomość społeczna i coraz więcej osób doznających przemocy domowej decyduje się zmienić swoje życie.

Przemoc domowa jest istotnym problemem, obecnym w każdym społeczeństwie. Występuje w miejscu, które powinno być najbezpieczniejszym schronieniem, a sprawcami są zaufane osoby – obecni, czy byli partnerzy, lub inni członkowie rodziny. Przemoc w bliskich relacjach najczęściej dotyka osoby najsłabsze i te, którym najtrudniej się obronić – kobiety, dzieci lub osoby starsze. Wyjątkowo często staje się doświadczeniem osób z niepełnosprawnościami, których dostęp do mechanizmów wsparcia jest bardzo ograniczony, na co zwracał uwagę m.in. Komitet do spraw Praw Osób Niepełnosprawnych w Uwagach końcowych do wstępnego sprawozdania Polski z realizacji postanowień Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, podkreślając w tym kontekście szczególnie trudną sytuację kobiet z niepełnosprawnościami. Należy wskazać, że przemoc domowa stosowana w rodzinie jest formą przemocy wobec kobiet, która wynika z utrwalonego na przestrzeni stuleci nierównego podziału władzy między kobietami a mężczyznami. Jak wskazują szacunki Światowej Organizacji Zdrowia, przemoc domowa wobec kobiet jest zjawiskiem tak powszechnym, że staje się doświadczeniem co trzeciej kobiety na świecie. Zjawisko przemocy domowej pociąga za sobą dramatyczne konsekwencje i godzi w prawo do życia i zdrowia, narusza godność ludzką jej ofiar, przekreślając poczucie bezpieczeństwa osób jej doświadczających. Mimo wieloletnich wysiłków organów państwowych, organizacji pozarządowych i innych podmiotów ten palący problem społeczny pozostaje aktualny także w Polsce, dotykając rocznie dziesiątki tysięcy osób.

Dlatego co roku, w pierwszą sobotę grudnia Gmina Zalewo bierze czynny udział w Ogólnoświatowej Kampanii Społecznej „Biała wstążka”, której celem jest szeroko rozumiana kampania informacyjna odnośnie zjawiska przemocy. Porad udzielają pracownicy socjalni z MOPS w Zalewie, członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Zalewie oraz policjanci z Posterunku Policji w Zalewie. W 2019 r. z porad skorzystały 3 osoby, w 2020 było to 6 osób, w 2021 r. było to 5 osób, a 2022 r. były to 5 osoby.

3.3. System przeciwdziałania przemocy domowej w Gminie Zalewo.

Gminny system przeciwdziałania przemocy domowej obejmuje instytucje działające w obszarze usług społecznych, takich jak pomoc społeczna, oświata i wychowanie, ochrona zdrowia i bezpieczeństwo publiczne. Są to;

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zalewie,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Zalewie i prowadzony w jej ramach Punkt Konsultacyjny,
- Posterunek Policji w Zalewie,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Zalewie,
- Szkoła Podstawowa im. Marii Zientary-Malewskiej w Bartach,
- Szkoła Podstawowa w Dobrzykach,
- Szkoła Podstawowa w Borecznie,
- Zespół Szkół w Zalewie,

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zalewie jest podstawową jednostką organizacyjną Gminy Zalewo w systemie pomocy społecznej. Realizuje on ustawowe zadania gminy w zakresie pracy z osobami i rodzinami znajdującymi się w trudnej sytuacji życiowej, polegające w szczególności na przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń; pracy socjalnej; analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej; realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych; rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb. W zakresie przeciwdziałania przemocy domowej pracownicy MOPS w Zalewie m.in. podejmują działania interwencyjne w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”, biorą udział w spotkaniach grup roboczych, kierują wnioskami do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Zalewie o objęcie leczeniem odwykowym. MOPS odgrywa istotną rolę w procesie diagnozowania zjawiska przemocy w rodzinach, pracy z rodzinami poprzez rolę asystenta rodziny oraz budowania świadomości społecznej w zakresie dysfunkcji rodzin.

Przy MOPS w Zalewie od 14 lipca 2011 roku działa Zespół Interdyscyplinarny który realizuje zadania określone w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Działania ZI mają na celu przeciwdziałanie zjawisku przemocy w środowisku rodzinnym, a także kompleksowe wsparcie rodziny w celu przywrócenia prawidłowego jej funkcjonowania w społeczeństwie. W skład ZI wchodzi przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, GKRPA, policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych oraz kuratorzy sądowi. Zespół Interdyscyplinarny tworzy dla indywidualnych przypadków grupy diagnostyczno-pomocowe w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy.

W świetle ustawy o przemocy domowej, podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty”. Procedura ta obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy. Szczegółowe zasady jej stosowania zawiera *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”* (Dz. U. 2011 nr 209 poz. 1245), które zachowuje ważność do czasu ogłoszenia nowego rozporządzenia.

Pomoc i wsparcie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe oraz przemoc, udzielane są przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Zalewie. GKRPA inicjuje działania w zakresie m.in. zwiększania dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu; udzielania rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej oraz prowadzenia profilaktycznej działalności informacyjnej i

edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii. Podejmuje również czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego. GKRPA w Zalewie prowadzi Punkt Konsultacyjny, w którym pomocy mieszkańcom Gminy udziela psycholog i terapeuta uzależnień. Uczestnikami Punktu są osoby uzależnione od alkoholu, osoby współuzależnione, DDA (Dorosłe Dzieci Alkoholików), osoby wobec których stosowana jest przemoc, a także osoby utrzymujące abstynencję i wspomagające się kontaktem z terapeutą.

Istotnym elementem gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej jest policja. Funkcjonariusze z Posterunku Policji w Zalewie podejmują działania interwencyjne w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”, diagnozują problem przemocy domowej w odniesieniu do działań Policji, współpracują w realizacji planu pomocy opracowanego dla indywidualnego przypadku, upowszechniają informacje o instytucjach oraz możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym, monitorują sytuację rodzin dotkniętych przemocą, dokumentują działania podejmowane wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efekty tych działań, realizują działania prewencyjne w środowiskach zagrożonych przemocą, a także inicjatywy edukacyjne w zakresie przeciwdziałania przemocy i innym dysfunkcjom.

W zakresie profilaktyki przemocy domowej oraz wczesnej diagnozy tego zjawiska, warto również zwrócić uwagę na rolę szkół funkcjonujących w Gminie Zalewo. Realizują one szereg działań edukacyjnych, takich jak warsztaty, pogadanki, lekcje wychowawcze na temat przemocy oraz zajęcia pozalekcyjne, a także biorą udział w programach i kampaniach społecznych. Uczniowie mogą liczyć na pomoc pedagogów szkolnych i wychowawców, na bieżąco monitorowana jest ich sytuacja szkolna i rodzinna, a w pracy dydaktycznej i wychowawczej uwzględnia się indywidualną sytuację każdego ucznia. Pedagodzy na bieżąco podejmują działania interwencyjne związane z przypadkami przemocy domowej, polegające na rozmowach z uczniami i rodzicami oraz informowaniu o możliwościach uzyskania wsparcia we właściwych instytucjach. Przedstawiciele oświaty mogą również podejmować działania w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”.

W pracach Zespołu Interdyscyplinarnego i grup diagnostyczno-pomocowych uczestniczą także przedstawiciele służby zdrowia, w tym kierownictwo i pielęgniarki środowiskowe Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Zalewie. Ich rola jest szczególnie ważna w profilaktyce i wczesnej diagnozie zjawiska przemocy domowej.

Elementem wspierającym gminny system przeciwdziałania przemocy jest także Placówka Wsparcia Dziennego „Słoneczko”, prowadzona przez Gminę Zalewo. W toku pracy opiekuńczo-wychowawczej prowadzone są tu zajęcia, zarówno w formie indywidualnej jak i grupowej, obejmujące zagadnienia w zakresie m.in. profilaktyki uzależnień, przeciwdziałania agresji i przemocy oraz rozwiązywanie konfliktów.

Warto również wskazać instytucje powiatowe, których zakres zadań obejmuje kwestie przemocy i które są dostępne dla mieszkańców Gminy Zalewo. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Iławie, będące główną jednostką pomocy społecznej w Powiecie Iławskim, prowadzi Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Iławie, którego zadaniem jest udzielanie specjalistycznego wsparcia mieszkańcom poszczególnych gmin. Pomoc jest udzielana osobom i rodzinom, które znajdują się w sytuacjach kryzysowych, a zwłaszcza tym, w których występuje zjawisko przemocy, poprzez udzielanie schronienia i krótkotrwałego całodobowego pobytu w Ośrodku do czasu przezwyciężenia sytuacji kryzysowej, jak również poradnictwo specjalistyczne (prawne, psychologiczne i rodzinne). PCPR wdraża ponadto programy oddziaływań korekcyjno- edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową.

Przy PCPR w Iławie funkcjonuje Specjalistyczne Poradnictwo Rodzinne, którego celem jest wsparcie rodzin w wypełnianiu podstawowych funkcji, łagodzenie objawów trudnych sytuacji rodzinnych, przywracanie równowagi psychicznej jej członków, wzmacnianie umiejętności radzenia sobie z codziennymi obowiązkami, pomoc w unormowaniu sytuacji prawnej rodzin, a także przeciwdziałanie

zjawiskom patologii. W omawianym zakresie udzielane jest poradnictwo prawne, psychologiczne, pedagogiczne, a także grupa wsparcia dla rodzin zastępczych prowadzona przez terapeutę.

3.4. Główne wnioski i postulaty realizacyjne

Biorąc pod uwagę opinie osób reprezentujących służby społeczne w Gminie Zalewo (wchodzących w skład zespołu interdyscyplinarnego), należy stwierdzić, iż lokalny system profilaktyki oraz wsparcia środowisk dotkniętych problemem przemocy domowej działa dobrze. Niemniej nie brakuje w nim pewnych potrzeb i spraw do załatwienia, przede wszystkim natury organizacyjnej i finansowej. Można ponadto wskazać kilka poważniejszych wyzwań odnoszących się do całej społeczności gminnej oraz pozycji pracowników służb społecznych w systemie.

Istotnym wyzwaniem jest peryferyjne położenie Gminy Zalewo, które wiąże się z dość dużymi odległościami zarówno do miasta powiatowego – Iławy, jak i do stolicy województwa – Olsztyna. Oznacza to również utrudniony dostęp do wielu instytucji zajmujących się profesjonalnie problemem przemocy domowej oraz konieczność zapewniania jak najbardziej kompleksowego wsparcia na obszarze Gminy. Wśród szczegółowych problemów i potrzeb, na jakie wskazują pracownicy służb społecznych, należy wymienić przede wszystkim:

- a) organizacja prac Zespołu Interdyscyplinarnego, w tym m.in. spotkania w godzinach pracy, koliduje z obowiązkami służbowymi członków, utrudniając ich aktywny udział;
- b) potrzeba organizacji szkoleń i superwizji dla członków Zespołu Interdyscyplinarnego i Grup Diagnostyczno-Pomocowych, służących podnoszeniu ich wiedzy i świadomości, przeciwdziałaniu wypaleniu zawodowemu oraz wypracowaniu procedur i mechanizmów współpracy;
- c) brak organizacji pozarządowych działających w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej, które mogłyby wesprzeć zasoby instytucjonalne systemu;
- d) brak ciągłości działań informacyjnych i profilaktycznych, m.in. z uwagi na ograniczony czas trwania kampanii informacyjno - promocyjnych oraz incydentalny (konkursowy) charakter wsparcia pochodzącego z środków zewnętrznych;
- e) biurokratyzacja służb społecznych powoduje, iż osoby pracujące z rodzinami nie mogą poświęcić wystarczająco dużo czasu na bezpośredni kontakt z klientami oraz wspieranie ich w radzeniu sobie z problemami;
- f) potrzeba zatrudnienia psychoterapeutów zajmujących się pracą z osobami doświadczającymi przemocy domowej i osobami stosującymi przemoc oraz specjalisty, który poprowadziłby grupy samopomocowe;
- g) zbyt mała liczba kampanii społecznych oraz programów profilaktyczno - edukacyjnych dotyczących przemocy w rodzinie skierowanych do ogółu mieszkańców gminy, wykorzystujących np. plakaty, ulotki, imprezy, warsztaty i konkursy;
- h) na terenie gminy brakuje zasobów mieszkaniowych, które można byłoby zaadoptować np. na mieszkania chronione bądź ośrodki wsparcia;
- i) niechęć osób doświadczających przemocy domowej do ujawniania swojej sytuacji, spowodowana m.in. silnymi stereotypami społecznymi oraz niskim poziomem zaufania do instytucji;
- j) nadmiar obowiązków pracowników socjalnych.

Trzeba zaznaczyć, iż najslabiej ocenianymi – przez członków zespołu interdyscyplinarnego – elementami systemu przeciwdziałania przemocy domowej w Gminie Zalewo są finanse oraz czas. Natomiast najlepiej oceniane są współpraca (w ramach Zespołu), zasoby kadrowe, organizacyjne oraz kompetencje osób działających w obszarze usług społecznych.

Część spośród wyżej wymienionych kwestii leży w bezpośredniej gestii Gminy Zalewo, natomiast niektóre z nich podlegają w dużej mierze innym podmiotom (np. administracji rządowej), zaś samorząd gminny może wpływać na nie jedynie pośrednio. Ponadto pomimo „systemowego” podejścia do kwestii przeciwdziałania przemocy domowej jako jednego z istotnych zadań państwa

polskiego, nie należy zapominać, iż czynnikiem ograniczającym skuteczność działań staje się dość często brak woli ze strony osób doznających przemocy i osób stosujących przemoc, aby poprawić swoją sytuację życiową, jak również społecznie i kulturowo uwarunkowane stereotypowe przekonania, w szczególności odnośnie roli kobiet i mężczyzn czy pozycji dzieci w rodzinie. Z jednej więc strony, instytucje profesjonalnie zajmujące się problemem powinny podejmować i rozwijać dostępne procedury i narzędzia, aby skutecznie pomóc. Z drugiej jednak, nie należy zapominać, kto jest odpowiedzialny za występowanie zjawiska przemocy domowej, zaś potencjalną osobą stosującą przemoc domową (a zatem również osobą doznającą przemocy domowej) może stać się niemal każdy mieszkaniec Gminy Zalewo.

4. Cele i zadania Programu

Program przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej w Gminie Zalewo na lata 2023-2025 skierowany jest do osób dotkniętych przemocą domową, osób stosujących przemoc, świadków sytuacji przemocy, przedstawicieli instytucji, organizacji i służb zobowiązanych do udzielania pomocy rodzinie, a także do całej społeczności lokalnej. Wszystkie cele i działania zaplanowane do realizacji w ramach niniejszego Programu mają służyć poprawie sytuacji osób doznających przemocy domowej, jak i ochronie osób nią zagrożonych. Aby efektywnie zapobiegać problemowi oraz zwalczać niepożądane zachowania, konieczne jest wzmacnianie kompleksowości i spójności systemu wsparcia opartego o aktywizację i rozwój zasobów lokalnych, w tym zwłaszcza różnorodnych form profilaktyki oraz dostępu do specjalistów.

Metody oddziaływania na problem przemocy domowej

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE.

Pomimo, iż istnieją pewne czynniki indywidualne³, które zwiększają ryzyko stosowania przez niektóre osoby przemocy wobec swoich najbliższych w sposób uporczywy, podlegający sankcji określonej w art. 207 kodeksu karnego (przestępstwo znęcania się nad rodziną), to jednak sporadyczne oraz bardziej „subtelne” przejawy zachowań spełniających ustawową definicję przemocy domowej mogą pojawić się w bardzo różnych sytuacjach i środowiskach. Z tego względu szczególny nacisk w ramach Programu powinien być położony na działania prewencyjne wyprzedzające wystąpienie przejawów niedostosowania społecznego oraz będących ich skutkiem sytuacji kryzysowych. Działania profilaktyczne skupiające się na edukacji społecznej, poradnictwie i samopomocy powinny być adresowane do osób zagrożonych przemocą domową, a także do ogółu mieszkańców gminy.

Drugi ważny obszar, w ramach którego powinny być realizowane działania Programu, dotyczy interwencji służb społecznych i Policji. Szczególnego znaczenia nabiera tu wzmacnianie potencjału

³ Takie jak np. uzależnienie od alkoholu, osobowość nieprawidłowa, organiczne uszkodzenia mózgu; <http://www.niebieskalinia.pl/pismo/wydania/dostepne-artykuly/4316-zrozumiec-sprawcow-przemocy>

osób i instytucji „pierwszego kontaktu” do skutecznego reagowania na sygnały mogące świadczyć o wystąpieniu przemocy domowej w danej rodzinie. Ponadto należy dążyć do zwiększania dostępności oraz jakości oferty w zakresie pomocy i wsparcia dla poszczególnych osób i całych rodzin dotkniętych problemem. Natomiast sankcje karne, towarzyskie czy moralne, odnoszące się do osób stosujących przemoc, zostały przedstawione jako wierzchołek piramidy oddziaływań, ponieważ są one niezbędne, jednak nie powinny stanowić głównej formy reagowania przez państwo i społeczeństwo na problem.

4.1. Cel główny i cele szczegółowe

Niniejszy Program stanowi uszczegółowienie założeń *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Zalewo na lata 2016-2024*, która jako główny (nadrzędny) cel gminnej polityki społecznej stawia:

Kreowanie warunków sprzyjających poprawie jakości życia mieszkańców Gminy Zalewo.

Celowi temu będą służyły m.in. działania podejmowane w związku z przemocą domową, które wpisują się bezpośrednio w następujące priorytety i cele Strategii:

- Priorytet II. „Wzmocnienie rodzin w wypełnianiu podstawowych funkcji”, przypisany mu cel strategiczny nr 2: „Wsparcie rodzin w procesie opieki i wychowania, ze szczególnym uwzględnieniem warunków rozwoju dzieci i młodzieży” oraz cel operacyjny 2.2: „Zwiększenie dostępu do usług wsparcia dla rodzin doświadczających trudności”.
- Priorytet VI. „Przeciwdziałanie, diagnoza i ograniczenie skali dysfunkcji społecznych”, odpowiadający mu cel strategiczny nr 6: „Zmniejszenie skali dysfunkcji społecznych” oraz cel operacyjny 6.1: „Zmniejszenie częstości występowania dysfunkcji, w tym przemocy i kryzysów w rodzinach, przestępczości i uzależnień”.

Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych zakłada wdrażanie różnorodnych, kompleksowych, interdyscyplinarnych metod i narzędzi, które łączą kompetencje i zasoby samorządu gminnego oraz partnerów lokalnych i regionalnych. Strategia integruje podmioty działające w sferze pomocy społecznej, rynku pracy, mieszkalnictwa, zdrowia, edukacji, kultury i sportu oraz bezpieczeństwa publicznego.

Biorąc pod uwagę opisane wyżej założenia Strategii oraz wnioski i rekomendacje sformułowane w części diagnostycznej (rozdział 3.), został zdefiniowany cel główny oraz cele szczegółowe Programu. Zostaną osiągnięte w wyniku realizacji zadań, których katalog uporządkowano w formie trzech priorytetów obejmujących różnorodne metody i narzędzia odnoszące się do następujących zagadnień:

- profilaktyki i edukacji społecznej,
- pracy z osobami i rodzinami dotkniętymi problemem,
- zadań i relacji wewnątrz systemu instytucjonalnego.

Cel główny Programu:

Wzrost skuteczności systemu przeciwdziałania przemocy domowej w Gminie Zalewo.

Cele szczegółowe:

1. Wzmacnianie oddziaływań profilaktycznych służących przeciwdziałaniu przemocy domowej.

2. Zwiększanie dostępności pomocy i ochrony dla osób doznającej przemocy domowej oraz efektywności oddziaływań względem osób stosujących przemoc domową.

.

3. Rozwój potencjału oraz współpracy osób, instytucji i organizacji zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy.

Użyte w celu głównym pojęcie „skuteczność” kładzie nacisk na pożądane efekty działań podejmowanych przez instytucje i organizacje tworzące gminny system przeciwdziałania przemocy domowej. Innymi słowy chodzi o to, aby w wyniku realizacji Programu zostały osiągnięte jak najlepsze rezultaty skutkujące poprawą w funkcjonowaniu osób, rodzin i całej społeczności lokalnej, a także usprawnieniami w zakresie działania oraz kooperacji pomiędzy podmiotami instytucjonalnymi. Dzięki integracji ww. zagadnień będzie możliwe osiągnięcie efektu synergicznego, wykraczającego poza działania poszczególnych osób, grup czy organizacji.

4.2. Priorytet I: Przeciwdziałanie występowaniu zjawiska przemocy domowej

Profilaktyka obejmuje wszystkie działania służące zapobieganiu występowaniu negatywnych zjawisk, stanowi zatem ważny obszar oddziaływań zarówno w sferze indywidualnej, rodzinnej, jak i w odniesieniu do całego społeczeństwa. Składa się na nią m.in. budowanie świadomości społecznej, kształtowanie odpowiedzialności i umiejętności interpersonalnych, rozwijanie związków z grupą społeczną, a także tworzenie odpowiednich warunków rozwoju dzieci i godnego funkcjonowania rodzin. Oddziaływania profilaktyczne mogą być realizowane m.in. poprzez informację i promocję, edukację oraz wychowanie.

Nazwa i opis zadania:	Termin realizacji:		
	2023	2024	2025
1. Organizacja kampanii i akcji społecznych na temat problemu przemocy domowej. - Zadanie może być realizowane zarówno poprzez udział w inicjatywach ogólnokrajowych lub regionalnych, jak i przedsięwzięcia własne gminy (o zasięgu lokalnym). - Konieczne jest łączenie różnorodnych metod i kanałów przekazu, aczkolwiek formy aktywizujące uczestników (np. spotkania, warsztaty) powinny przeważać nad formami biernymi (takimi jak plakaty, ulotki czy artykuły prasowe).	X	X	X
2. Programy wychowawcze i profilaktyczne adresowane do dzieci i młodzieży oraz ich rodziców. - Zadanie powinno być realizowane przede wszystkim w placówkach oświatowych w ramach zajęć lekcyjnych, a ponadto z wykorzystaniem różnych pozaszkolnych form edukacji jako sposobu na konstruktywne spędzanie czasu wolnego (np. zajęcia sportowe, artystyczne, wyjazdy, biwaki, wolontariat) przez dzieci i młodzież oraz całe rodziny. - Ważnym aspektem tych działań powinno być kształtowanie wśród dzieci, młodzieży i ich rodziców odpowiednich kompetencji osobistych i społecznych, np. umiejętności radzenia sobie z trudnymi emocjami, pracy zespołowej, rozwiązywania konfliktów, empatii i asertywności.	X	X	X
3. Promocja prawidłowych metod wychowawczych i postaw rodzicielskich. - Edukowanie rodziców i opiekunów powinno odbywać się poprzez spotkania ze specjalistami oraz szkolenia, w ramach których uczestnicy mogą nabywać praktycznych umiejętności oraz dzielić się swoimi doświadczeniami. - Upowszechnianiu wartości rodzinnych i pozytywnych postaw, np. miłości, wzajemnego szacunku, akceptacji i zrozumienia, mogą służyć również imprezy integracyjne dla rodzin, występy artystyczne, konkursy, artykuły prasowe i inne.	X	X	X

<p>4. Edukacja prawna i obywatelska mieszkańców. - Edukowanie mieszkańców miasta i gminy w zakresie przysługujących im praw oraz obowiązków, z uwzględnieniem tematyki przemocy – poprzez uświadamianie prawnych aspektów problemu, budowanie poczucia podmiotowości (zwłaszcza wśród osób starszych, zależnych), a także udzielanie informacji o instytucjach, placówkach i organizacjach działających na rzecz pomocy dziecku i rodzinie.</p>	X	X	X
<p>5. Rozpoznanie sytuacji społeczno-zawodowej rodzin w kierunku identyfikacji i przeciwdziałania ryzyku przemocy domowej. - Działania podejmowane przez pracowników socjalnych, asystentów rodziny i innych specjalistów pracujących z rodzinami, które ze względu na deficyt kapitału życiowego oraz doświadczanie różnych trudności są szczególnie zagrożone przemocą domową. - Efektem działań diagnostycznych powinny być plany pomocy uwzględniające – w zależności od potrzeb – poradnictwo zawodowe, socjalne, prawne, psychologiczne, terapię uzależnień, pogadanki, grupy samopomocowe, wsparcie w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, jak również trening indywidualny lub grupowy umożliwiający nabycie praktycznych umiejętności radzenia sobie z trudnymi sytuacjami życiowymi.</p>	X	X	X
<p>Podmioty realizujące:</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Urząd Miejski w Zalewie, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zalewie, Placówka Wsparcia Dziennego – Świetlica „Słoneczko” w Zalewie, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Szkoła Podstawowa im. Marii Zientary-Malewskiej w Bartach, Zespół Szkół w Dobrzykach, Zespół Szkół w Borecznie, Zespół Szkół w Zalewie, Miejsko-Gminne Centrum Kultury w Zalewie, Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Zalewie, sołectwa. ✓ Komenda Powiatowa Policji w Iławie, organizacje pozarządowe, organizacje kościelne, zakłady opieki zdrowotnej i inne. 		
<p>Oczekiwane efekty działań:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pogłębienie wiedzy społeczeństwa o zjawisku przemocy domowej oraz sposobach radzenia sobie z tym problemem. • Zwiększenie społecznej wrażliwości i zaangażowania w przeciwdziałanie przemocy domowej. • Wzmocnienie wśród mieszkańców przekonań, postaw i kompetencji sprzyjających samodzielności, zaradności życiowej oraz poczuciu własnej wartości. • Zapobieżenie powstawaniu mechanizmów przemocy domowej w rodzinach doświadczających trudności w funkcjonowaniu. 		

4.3. Priorytet II: Działania wobec rodzin dotkniętych problemem

Specyfika zjawiska przemocy polega na tym, że dotyka ono osoby wg ustawowej definicji:

- - małżonka, także w przypadku gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- - wstępnych i zstępnych oraz ich małżonków,
- - rodzeństwo oraz ich wstępnych, zstępnych i ich małżonków,

- - osobę pozostającą w stosunku przysposobienia i jej małżonka oraz ich wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- - osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- - osobę wspólnie zamieszkującą i gospodarującą oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- - osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,
- - małoletniego

- wobec których jest stosowana przemoc domowa.

Silny związek osoby stosującej przemoc domową z osobą doznającą przemocy jest jedną z najczęstszych przyczyn przemocy domowej nigdy nie wychodzi na jaw. Jeśli jednak uda się je rozpoznać i zdiagnozować, trzeba zastosować właściwe i skuteczne środki oddziaływania (interwencyjne, terapeutyczne, korekcyjne) wobec całej rodziny, ze szczególnym uwzględnieniem osób doznających przemocy, ochrony ofiar, w tym zwłaszcza dzieci i młodzieży oraz osób zależnych (starszych i niepełnosprawnych).

Nazwa i opis zadania:	Termin realizacji:		
	2023	2024	2025
<p>1. Prowadzenie zintegrowanych działań przez Zespół Interdyscyplinarny i .</p> <p>- Kontynuowanie kompleksowej działalności gminnego zespołu interdyscyplinarnego, obejmujące w szczególności diagnozowanie problemu przemocy domowej na poziomie lokalnym, inicjowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej i powierzanie ich wykonania właściwym podmiotom, inicjowanie działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową, opracowanie projektu gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej, rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym, powoływanie grup diagnostyczno - pomocowych i bieżące monitorowanie realizowanych przez nie zadań; monitorowanie procedury „Niebieskie Karty”, kierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową lub programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową składanie, na wniosek grupy diagnostyczno-pomocowej, zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia.</p>	X	X	X
<p>2.Prowadzenie działań przez grupy diagnostyczno pomocowe</p> <p>dokonanie, na podstawie procedury „Niebieskie Karty”, oceny sytuacji domowej osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową, realizacja procedury „Niebieskie Karty” w przypadku potwierdzenia podejrzenia wystąpienia przemocy domowej, zwłaszcza w sytuacji wystąpienia ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia, zawiadomienie osoby podejrzanej o stosowanie przemocy domowej</p>			

<p>o wszczęciu procedury „Niebieskie Karty” pod jej nieobecność, realizacja działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową, występowanie do zespołu interdyscyplinarnego z wnioskiem o skierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową albo w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową, występowanie do zespołu interdyscyplinarnego z wnioskiem o złożenie zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia,</p>			
<p>3. Rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym. - Przygotowanie materiałów informacyjnych (np. ulotek, broszur) oraz umieszczenie ich w miejscach ogólnie dostępnych. - Przygotowanie i umieszczenie informacji na stronie internetowej MOPS, a następnie regularna jej aktualizacja.</p>	X	X	X
<p>4. Rozwój oferty wsparcia dla osób doznających przemocy domowej. - Kompleksowość działania umożliwiająca ochronę osób doznających przemocy domowej przed dalszym krzywdzeniem (szybka i skuteczna interwencja, włącznie z odizolowaniem jej od sprawcy przemocydomowej oraz opracowanie i wdrażanie planu pomocy dostosowanego do potrzeb, zasobów i deficytów osób/rodzin objętych wsparciem. - Dążenie do rozszerzenia zakresu dotychczas realizowanych usług adresowanych do osób doznających przemocy domowej przemocy, w szczególności poprzez zatrudnienie psychoterapeuty oraz specjalisty, który poprowadziłby grupy samopomocowe.</p>	X	X	X
<p>4. Praca z osobami stosującymi przemoc domową. - Informowanie o konsekwencjach stosowania przemocy, o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii dla osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych, a także o możliwościach udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych lub psychologiczno - terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową.</p>	X	X	X
<p>Podmioty realizujące:</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Urząd Miejski w Zalewie, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zalewie, Zespół Interdyscyplinarny, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; ✓ Komenda Powiatowa Policji w Iławie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Iławie. 		
<p>Oczekiwane efekty działań:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie skuteczności ochrony osób doznających przemocy domowej oraz dostępności różnorodnych form specjalistycznej pomocy. • Wzmocnienie oddziaływań interwencyjnych, korekcyjnych i edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc. • Poprawa efektywności procedur pomocy w doprowadzeniu do trwałego ustania przemocy domowej. 		

4.4. Priorytet III: Kompetencje i współpraca międzyinstytucjonalna

Przeciwdziałanie przemocy domowej wymaga podejmowania komplementarnych i spójnych działań przez różne instytucje – nie tylko jednostki samorządu gminnego, ale również podmioty współpracujące, funkcjonujące między innymi w obszarze pomocy społecznej, bezpieczeństwa publicznego, wymiaru sprawiedliwości, oświaty i wychowania oraz ochrony zdrowia. Bardzo ważna jest ich koordynacja na szczeblu gminy, zapewnienie sprawnego przepływu informacji, posiadanie jasnych procedur działania, jak również stałe podnoszenie kompetencji osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy oraz zapobieganie ich wypaleniu zawodowemu.

Nazwa i opis zadania:	Termin realizacji:		
	2023	2024	2025
<p>1. Spotkania i warsztaty interdyscyplinarne dla instytucji i organizacji lokalnych.</p> <p>- Niezbędny jest wspólny w nich udział przedstawicieli służb społecznych, oświaty, opieki zdrowotnej, wymiaru sprawiedliwości (policja, prokuratura, kuratorzy, sędziowie), jak również lokalnych decydentów, aby wszystkie strony zaangażowane w proces przeciwdziałania przemocy domowej oraz udzielające wsparcia środowiskom dotkniętym tym problemem mogły lepiej poznać swoje kompetencje, możliwości i ograniczenia, a także wypracować skuteczniejsze mechanizmy komunikacji i współpracy.</p>	X	X	X
<p>2. Różne formy edukacji rozwijające kompetencje osób realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.</p> <p>- Mogą to być szkolenia, wizyty studyjne, konferencje, seminaria itp. organizowane zarówno przez Gminę, instytucje działające w obszarze usług społecznych, lokalnych partnerów, jak i podmioty zewnętrzne, w których udział będzie służył podnoszeniu wiedzy oraz nabywaniu/rozwijaniu umiejętności przez osoby realizujące działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.</p>	X	X	X
<p>3. Zapewnienie wsparcia dla osób profesjonalnie zajmujących się pracą z rodzinami dotkniętymi przemocą.</p> <p>- Pracownicy instytucji i organizacji, którzy zajmują się udzielaniem bezpośredniej pomocy dla osób doznających przemocy domowej i oraz osób stosujących przemoc domową, powinni otrzymywać wsparcie psychologiczne, superwizyjne i inne, które zapobiegnie ich wypaleniu zawodowemu, a zarazem będzie służyło zwiększeniu efektywności podejmowanych działań.</p>	X	X	X
<p>Podmioty realizujące:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Urząd Miejski w Zalewie, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zalewie, Gminny Zespół Interdyscyplinarny, Placówka Wsparcia Dziennego – Świetlica „Słoneczko” w Zalewie, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, gminne placówki oświatowe; ✓ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Iławie, Komenda Powiatowa Policji w Iławie, Sąd Rejonowy w Iławie, Prokuratura Rejonowa w Iławie; ✓ Administracja rządowa, Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki w Olsztynie, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Olsztynie; 			

	✓ organizacje pozarządowe, organizacje kościelne, zakłady opieki zdrowotnej i inne.
Oczekiwane efekty działań:	<ul style="list-style-type: none"> • Podniesienie kompetencji pracowników instytucji realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej. • Wzmocnienie współpracy między instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej w Gminie Zalewo. • Usprawnienie procedur w zakresie wymiany informacji oraz współpracy pomiędzy osobami wchodzącymi w skład zespołu interdyscyplinarnego i lokalnymi partnerami.

4.5. Warunki skutecznej realizacji celów i zadań Programu

Jakkolwiek założeniom Programu przyświeca długoterminowa i ambitna wizja rozwoju społecznego Gminy Zalewo jako wspólnoty samorządowej, w której problem przemocy domowej w zasadzie nie istnieje, to jednak autorzy niniejszego opracowania mają świadomość licznych barier i ograniczeń (wymienionych przede wszystkim w podrozdziale 3.4.), które mogą znacząco utrudnić realizację zdefiniowanych w Programie celów i zadań. Należy zarazem podkreślić, iż opisana sytuacja nie jest dana raz na zawsze i może ulec poprawie. Potrzebne są jednak (przemyślane i skonsultowane z różnymi środowiskami, w tym przede wszystkim z podmiotami zajmującymi się na co dzień przedmiotową problematyką) zmiany przepisów różnych ustaw i rozporządzeń regulujących funkcjonowanie systemu przeciwdziałania przemocy domowej w kraju oraz na wszystkich szczeblach samorządu terytorialnego – w tym przede wszystkim aspekty związane z oddziaływaniem na osoby stosujące przemoc domową.

Rozstrzygnięcia co do treści regulacji prawnych tworzących ramy systemu leżą przede wszystkim po stronie Ustawodawcy, zaś kompetencje samorządu lokalnego w tym zakresie mają charakter wykonawczy. Niemniej przedstawiciele służb społecznych działających w gminie, jak również jej obywatele, mogą próbować wpływać na decyzje rządu i parlamentu, uczestnicząc w spotkaniach, warsztatach i konsultacjach organizowanych przez różne instytucje i fora dialogu publicznego, a także formułując petycje do władz centralnych.

Innym istotnym zagadnieniem, którego podjęcie może zwiększyć skuteczność Programu, jest wzmocnienie finansowania gminnego systemu przeciwdziałania przemocy. Należy przy tym podkreślić dwutorowość działań, które z jednej strony powinny sprzyjać zwiększaniu nakładów na programy profilaktyczne oraz pomoc specjalistyczną (przy wsparciu ze źródeł zewnętrznych), a z drugiej strony – dążyć do racjonalizacji kosztów, czyli poszukiwaniu metod i narzędzi zapewniających jak najlepszy rezultat przy zachowaniu rozsądnych wydatków. Nie chodzi bowiem o to, aby zrobić wszystko jak najtaniej, ale o to, aby osiągnąć realny efekt w postaci niewystąpienia albo całkowitego ustania przemocy.

W parze z decyzjami odnośnie finansowania systemu powinny iść zmiany organizacyjne, przede wszystkim umożliwiające wygenerowanie więcej czasu na pracę z rodzinami zagrożonymi lub już dotkniętymi problemem przemocy. Kluczowi w tym zakresie pracownicy powinni zostać uwolnieni od części obowiązków, aby móc poświęcić więcej uwagi na zadania służące udzielaniu realnej pomocy, zamiast skupiać się na obsłudze administracyjnej i tworzeniu nadmiernej dokumentacji. W tej kwestii znów dużo zależy od władz centralnych, aczkolwiek samorząd lokalny i jego partnerzy również mogą przyczynić się do poprawy działania całego systemu.

5. Monitoring i ewaluacja Programu

Monitoring oraz ewaluacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Przemocy domowej to dwa ważne procesy, które powinny zachodzić równolegle z jego realizacją. Pierwszy z nich pozwala sprawdzać, czy zaplanowane działania są wdrażane w założony

sposób, natomiast drugi skupia się na ocenie, czy osiągnięto cele i rezultaty. Regularna weryfikacja stanu realizacji poszczególnych zadań pozwoli uchwycić różnice pomiędzy przyjętym planem a jego faktycznym wykonaniem, przy czym analizowane powinny być informacje o charakterze zarówno ilościowym i jakościowym, w celu odpowiedzi na pytania: „Co, kiedy i jak zostało wykonane?”.

Weryfikacji będą podlegać przynajmniej wymienione niżej **wskaźniki Programu**:

- 1) Liczba rodzin oraz osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu przemocy domowej.
- 2) Liczba interwencji domowych przeprowadzonych przez policję.
- 3) Liczba interwencji, w trakcie których stwierdzono przemoc domową.
- 4) Liczba osób pokrzywdzonych w wyniku stosowania przemocy.

Liczba ujawnionych osób stosujących, w tym osób stosujących przemoc domową

- 5) będących pod wpływem alkoholu.
- 6) Liczba przypadków znęcania się nad rodziną (z art. 207 § 1 Kodeksu Karnego).
- 7) Liczba rodzin, w których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty”, w tym po raz pierwszy.
- 8) Liczba zakończonych procedur NK ogółem, w tym w związku z: ustaniem przemocy domowej; rozstrzygnięciem o braku zasadności podejmowania działań.
- 9) Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego.
- 10) Liczba utworzonych grup diagnostyczno- pomocowych oraz liczba ich posiedzeń.
- 11) Liczba rodzin i osób objętych pomocą grup, z wyszczególnieniem liczby kobiet i mężczyzn, dzieci.
- 12) Liczba akcji i kampanii społecznych dotyczących przemocy domowej przeprowadzonych na terenie gminy.
- 13) Liczba osób, które uczestniczyły w programach profilaktycznych dotyczących problemu przemocy domowej.
- 14) Liczba osób/rodzin dotkniętych lub zagrożonych przemocą domową, które skorzystały z poradnictwa (socjalnego, psychologicznego, prawnego itd.).
- 15) Liczba osób stosujących przemoc domową skierowanych do udziału w programach oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych, programach psychologiczno - terapeutycznych.
- 16) Liczba zorganizowanych wspólnych spotkań, warsztatów, szkoleń itp. dla podmiotów lokalnych realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.
- 17) Liczba uczestników wydarzeń określonych wyżej (w punkcie 16).

Wskaźniki obrazują ilościowy aspekt działań, dlatego też ważne będzie, aby w raportach z monitoringu umieszczać również opis tego, co zostało faktycznie wykonane. Źródłem danych będą rejestry i sprawozdania instytucji publicznych, w szczególności jednostek organizacyjnych powiatu i gminy (m.in. PCPR, policja, MOPS), a także informacje udostępnione przez podmioty niepubliczne, zwłaszcza te, które realizują zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy przekazane im przez organy administracji rządowej lub samorządy.

Istotną rolę w procesie monitoringu wskaźników (podobnie jak i w trakcie realizacji zadań merytorycznych) odgrywać będzie zatem współpraca międzyinstytucjonalna. Nie chodzi bowiem tylko o pozyskanie danych niezbędnych do określenia stanu osiągniętych wskaźników, ale również o wspólną ewaluację wartości i jakości podejmowanych działań. W procesie całościowej oceny Programu możliwe jest wykorzystanie pytań ewaluacyjnych, np.:

- w jakim stopniu zakładane cele zostały osiągnięte?
- czy program przyczynił się do rozwiązania lub zminimalizowania zdiagnozowanych problemów?
- jakie były sukcesy, a jakie przeszkody napotkało wdrażanie programu?

- czy podobne efekty można było osiągnąć przy wykorzystaniu innych instrumentów?
- czy podobne efekty można było osiągnąć przy wykorzystaniu niższych nakładów finansowych?
- czy zrealizowane w ramach programu inicjatywy pobudziły kolejne przedsięwzięcia?
- czy osiągnięte efekty nie zostały uzyskane kosztem pogorszenia sytuacji osób i instytucji nie objętych programem?

Wnioski oraz rekomendacje wypracowane w toku monitoringu i ewaluacji wspomogą zarządzanie informacjami oraz proces decyzyjny, ułatwiając znajdowanie rozwiązań w sytuacjach problemowych. Biorąc pod uwagę trzyletni okres obowiązywania niniejszego Programu, zakłada się, iż jego monitoring będzie prowadzony na koniec okresu programowania.

6. Źródła finansowania

Działania zaplanowane do realizacji w *Programie przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej w Gminie Zalewo na lata 2023-2025* będą finansowane przede wszystkim z budżetu samorządu gminnego w zakresie działań realizowanych przez jednostki organizacyjne (MOPS, GKRPA, szkoły) w ramach swoich podstawowych, statutowych zadań. Środki na realizację zadań będą pochodzić również z budżetu państwa w ramach rządowego programu przeciwdziałania przemocy w domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej.

Część z nich trzeba będzie pozyskać startując w konkursach, ponieważ w tej kategorii mieszczą się programy rządowe oraz programy ministerstw.

Źródeł finansowania to środki z Funduszy Europejskich, oraz uzupełnienie mogą stanowić środki prywatne pochodzące z fundacji (np. Fundacja PZU, Fundacja Orange, Fundacja Aviva), pieniądze od sponsorów, środki z 1% dla organizacji pożytku publicznego, darowizny, zbiórki publiczne i inne. Ta grupa źródeł jest dostępna przede wszystkim dla organizacji pozarządowych. Ale również wymienione wcześniej źródła środków na realizację zadań zaplanowanych w Programie nie muszą być pozyskiwane wyłącznie przez samorząd Gminy. W zależności od specyfiki danego programu pomocowego bądź funduszu, realizatorami projektu mogą być podmioty ekonomii społecznej.